

... Maar kan men u ook beletten het te zingen?

De componist **Jimmy Walter** en de tekstschrijver **Boris Vian** gaan met hun oogst de muziek-uitgevers langs. Ze weten dat hun chansons provocerend zijn en krijgen als antwoord dat ze te avantgardistisch zijn. Ze laten zelfs een sarcastische tekst horen: *Tango interminable des perceurs de coffres-forts*, waarin de avonturen worden verhaald van een ploeg geveltoeristen, die voor-namelijk gaten boren in de muren van hun cel. De kopers fronsen de wenkbrauwen bij *J'suis snob*:

*Ik ben een snob, ik ben een snob, de enige fout die ik heb.
Het vraagt een maandenlange oefening, en is je reinste slavernij.
Ik ben een snob, ik ben een snob
als al mijn vrienden: we zijn snobs en dat is goed.*

Gelukkig heeft hij **Philippe Clay**, **Suzy Delair** en **Mouloudji**, die samen met **Renée Lebas** de eerste produktie onder elkaar verdelen. Jimmy Walter en Boris zetten de samenwerking voort, maar ze worden vaak afgewezen. Grammofoonplaten zijn in die tijd schaars en de auteursrechten over de uitgevoerde chansons zijn laag. Boris blijft artikelen schrijven en Jimmy Walter blijft begeleiden. In november 1954 vraagt **Michel de Ré** Boris opnieuw om een paar chansons voor een toneelstuk over *La Bande à Bonnot* van **Henri-François Rey**, dat hij in het piepkleine theatertje in de rue Champollion in het Quartier latin moet opvoeren.

Boris geniet van het wereldje van de 'tragische bandieten', anarchisten die tot de misdaad zijn vervallen, beste kerels en aardige meiden uit het begin van de eeuw, die door hun mooie ideeën aan de galg zijn gehangen of verdronken. Op muziek van Jimmy Walter of op eigen melodieën schrijft hij onder meer *Les Joyeux Bouchers*: “Bloed moeten we zien, druk op de bajonet / Druk hem door, of anders zwaait er wat.” Verder *La Java des chaussettes à clous* en *De klacht van Bonnot*:

*Bonnot,
ze hebben je te grazen, ouwe jongen.
Ze waren met zijn duizenden tegen jullie twee:
Jij en je hond, alleen jullie twee.
Bonnot,
Jaren geleden al
Ben je neergeknald, maar geloof me:
Er zijn d'r die nòg bang voor je zijn.*

De meningen zijn verdeeld over het aantal voorstellingen: een, twee of drie. Het stuk is, zoals steeds, van het repertoire afgevoerd, zonder dat er rekening is gehouden met het personeel. Niemand heeft de chansons van Boris Vian gehoord. De auteur wordt opnieuw melancholisch. Hij weet het nu zeker: het publiek en de producenten houden niet van de anarchistische dichtader. En

hij is het beu maandenlang te moeten leuren. Op een dag dat hij zich tegenover **Jacques Canetti** zit te beklagen over zijn staat van loslopend tekstschrijver, wordt hij door de telefoon onderbroken: **Roland Petit**, die hem verlegen meedeelt dat **Zizi Jeanmaire** zijn teksten niet zal zingen. Geen balletlibretto en geen chanson. Jeanmaire en Petit weigeren eensgezind de diensten die Boris Vian hun aanbiedt. “Weet u,” zegt hij tegen Canetti, “ik ontvang complimenten, maar niemand wil mijn werk.” Canetti maakt een nieuwe afspraak voor de volgende dag, omdat hij de chansons wil horen. Jimmy Walter speelt een paar melodieën. Ze zingen samen. Daarna zingt Boris alleen. “Ik zie maar één oplossing,” zegt Canetti na de geïmproviseerde auditie. “U moet ze zelf zingen.” - “Boris antwoordde: Maar ik ben journalist! Geen zanger”, herinnert Canetti zich.

Natuurlijk moest Boris al een paar weken met de gedachte hebben gespeeld. Als hij dan toch zijn tijd doorbracht met het spuien van venijn, kon hij het ook zelf op een eerlijke manier ten gehore brengen. In zijn artikel in *Arts*, in september 1953, had hij al verkondigd: “Toegegeven: men kan u een chanson weigeren. Maar kan men u ook beletten het te zingen?” Slim! Hij staat met de rug tegen de muur. Samen met Ursula, die het met hem eens is, ondanks de risico's voor zijn gezondheid. Alleen al bij de gedachte dat hij voor een publiek moet optreden, sterft hij van angst. Telkens als hij als potsenmaker moest optreden, zoals tijdens de *Semaine du jazz de Paris*, in 1948, lachte de zaal om zijn onbeholpenheid en zijn hoge, onbeduidende stem, om dan plotseling stil te vallen bij het zien van die vage gestalte, die zo duidelijk blijkt gaf van de lijdensweg die hij tijdens die traag verstrijkende seconden ging.

Maar hij had er ook erg veel zin in: de behoefte aan populariteit en erkenning, ondanks zijn ziekelijke terughoudendheid; de grote, psychische noodzaak ertegenaan te gaan. Hij had altijd van boksen gehouden, maar uitsluitend als commentator. Het uitwisselen van klappen met de critici, nu al bijna tien jaar, was erg netjes gebleven. Zijn al te zeer ingehouden irritatie heeft nu straatgevechten nodig. Door zijn kwaal is de strijdvaardigheid de laatste jaren toegenomen. Hoewel weifelend, gaat hij ongerust en vastbesloten akkoord. Hij voert een typisch ingenieursargument aan: hij zal Boris Vian zingen om te achterhalen uit welk fysisch of patafysisch principe deze tegenstrijdigheid voortvloeit.

Over vier weken debuteert hij in de *Trois Baudets*. Samen met Ursula hervat hij de zanglessen. Op 4 en 11 december vinden de audities in het theater plaats.

Op de tweede avond speelt een jongeman met een gezicht dat nog onaantrekkelijker is dan het zijne, even verontrust, in het donker piano: **Serge Gainsbourg**. Hij zou moeten weggaan en zijn plaats afstaan, maar hij blijft. Als verstijfd luistert hij naar Boris Vian...

*Uit: Boris Vian, Biografie - Phillippe Boggio - Editions Flammarion 1993 - vertaling Théo Buckinx 1996
Blz 325-327*

Als Boris Vian op 23 juni 1959 overlijdt is hij pas 39 jaar oud. Hij is, zeker in eigen land, een bekendheid, zij het niet helemaal om de redenen die hij zou willen. De grote waardering voor zijn romans, waarvan er bij zijn leven hooguit een paar duizend werden verkocht, kwam pas in de jaren zestig. Nog steeds is Vian een van de meest geliefde schrijvers in Frankrijk, getuige bijvoorbeeld het uitgebreide programma van activiteiten rond zijn honderdste geboortedag in 2020 (waar vanwege de pandemie typisch genoeg weinig van terecht is gekomen: dergelijke tegenvallers waren een constante in Vians leven en werk).